

Katere cilje želimo s projektom doseči?

Namen raziskovalnega projekta je **zasnovati metodološki pristop za presojo učinkov na prostor**, ki je uporabniško usmerjen ter namenjen usklajevanju politik in predpisov. Projekt se nanaša na določilo 70. člena Zakona o urejanju prostora (ZUreP-3, 2021), ki pravi, da sektorske politike ne smejo biti v nasprotju s politiko prostorskega razvoja. Razvit pristop naj bi postal integralni del postopka priprave, sprejema in vrednotenja resornih politik.

Cilji projekta:

- 1 Analiza literature in primerov dobrih praks** na temo presoje prostorskih učinkov (TIA).
- 2 Razvoj predloga metodološkega pristopa TIA** kot del procesa priprave in sprejetja ter vrednotenja učinkov resornih politik v Sloveniji v različnih prostorskih enotah ter omogočanje boljšega usklajevanja in integracijo politik.
- 3 Zasnova komunikacijskega orodja** v funkcionalni navezavi na prostorski informacijski sistem ali druge javno dostopne vire podatkov za uporabo presoje v procesih priprave in sprejema ter vrednotenja resornih politik.
- 4 Pilotna preverba predloga pristopa in komunikacijskega orodja TIA** na primeru kmetijske in prometne politike/predpisov.
- 5 Priprava priporočil** za izvajanje 70. člena ZUreP-3 in njihova uporaba pri pripravi resornih politik.
- 6 Izvedba dveh seminarjev** za pripravljavce resornih politik.
- 7 Diseminacija rezultatov projekta** (spletna stran, družbena omrežja).

Koristno je vedeti:

Cilji SPRS 2050¹

1. Vzpostaviti pogoje za prehod v **podnebno nevtravno družbo**.
2. Doseči mednarodno **konkurenčnost** slovenskih mest.
3. Zagotoviti **kakovost življenja** na urbanih in podeželskih območjih.
4. Okrepiti **prostorsko identiteto**.
5. Izboljšati **odpornost in prilagodljivost prostora** na spremembe.

Prednostne naloge po TERITORIALNI AGENDI 2030

1. **Uravnotežena Evropa** – bolj uravnotežen prostorski razvoj z izkoriščanjem raznolikosti Evrope.
2. **Funkcionalne regije** – lokalni in regionalni razvoj, ki zmanjšuje neenakosti med kraji.
3. **Čezmejno povezovanje** – lažje življenje in delo prek nacionalnih meja.
4. **Zdravo okolje** – boljše, do okolja prijazne možnosti preživljanja, podnebno nevtralna in odporna mesta in regije
5. **Krožno gospodarstvo** – močna in trajnostna lokalna gospodarstva v globaliziranem svetu.
6. **Trajnostne povezave** – trajnostna digitalna in fizična povezanost krajev.

KOMISIJA VLADE ZA PROSTORSKI RAZVOJ

= stalno delovno telo vlade, ki na medsektorski ravni zagotavlja usklajenost in upoštevanje ciljev urejanja prostora in strategije prostorskega razvoja Slovenije. Pri pripravi predpisov in razvojnih dokumentov države, ki obravnavajo oziroma vplivajo na prostorski razvoj, izda mnenje.

PROSTORSKI UČINEK ALI UČINEK NA PROSTOR

= vsak učinek na rabo prostora, upravljanje z njim ali širše na gospodarstvo, družbo in okolje v izbrani administrativni prostorski enoti (država, razvojna regija, občina) ali v izbranem problemskem območju (urbano, podeželsko, obmejno ali drugo specifično območje), ki je posledica izvajanja izbrane politike ali zakonodaje, sprejete na EU, državni ali drugi ravni.

PROSTORSKO-INFORMACIJSKI SISTEM

= javna digitalna podatkovna baza in informacijski sistem, ki vsebuje podatke o prostorskih aktih, graditvi objektov, zemljiščih, seznam pravnih režimov ter druge podatke za izvajanje ukrepov zemljiške in prostorske politike; kazalniki za spremljanje prostora so razdeljeni v pet tematskih skupin: demografski razvoj, gospodarski razvoj, raba prostora, graditev in stanovanja. Vzpostavlja tudi elektronsko poslovanje na področju prostorskega načrtovanja. Več: <http://www.pis.gov.si/>.

RAZVOJNI DOKUMENT

= dokument razvojnega načrtovanja, ki je osrednji usmerjevalni dokument, in drugi usmerjevalni dokumenti, kot so: resolucija, sektorska strategija, programski dokument in drugi dokumenti, ki jih sprejme država ali občina.

¹Cilji so povzeti po predlogu v medresorskem usklajevanju, ki je bil na voljo v aprilu 2022.

Informacije in kontakti

Vrsta projekta

Ciljni raziskovalni projekt, pogodba številka V5-2154

Trajanje projekta

1. 10. 2021–30. 9. 2023

Vrednost projekta

90.000,00 EUR

Vodja projekta

doc. dr. Naja Marot, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo
naja.marot@bf.uni-lj.si

Sofinancerji projekta

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA INFRASTRUKTURO

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

Univerza v Ljubljani
Biotehniška fakulteta
Oddelek za krajinsko arhitekturo

Več informacij o projektu

Založila Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo; oblikovala in ilustrirala Manca Krošelj; tisk Silveco, Grosuplje, d.o.o.; Ljubljana 2022.

Razvoj predloga instrumenta za doseganje usklajenosti resornih politik s Strategijo prostorskega razvoja Slovenije

Zakaj ta projekt?

Strategija prostorskega razvoja Republike Slovenije (SPRS) kot temeljni nacionalni strateški dokument **usmerja dolgoročni prostorski razvoj države**. Pri tem upošteva Strategijo razvoja Slovenije 2030 (2017), strateške dokumente, kot sta Teritorialna agenda 2030 – prihodnost za vse kraje (2020) in Nova leipziška listina za urbana območja (2020), ter cilje na evropski ravni, še posebej **krepitev prostorske kohezije**. Z zasledovanjem cilja prostorska kohezija želimo doseči **boljšo prostorsko učinkovitost, kakovost in identiteto**.

Cilje prostorske politike dosegamo s pomočjo ukrepov sektorskih politik, kot so na primer: infrastruktura, okolje, narava, kmetijstvo, energetika, turizem, za kar pa je ključna **medsebojna usklajenost politik v danem prostorskem kontekstu**. Posledice neusklajenosti prostorskih in sektorskih politik ter njihovih ukrepov so različni **konflikti v prostoru**, kot jih prikazuje slika:

- 1** Konflikt med ciljem povečanja deleža proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov energije in povečanja prehranske samooskrbe.
- 2** Zmanjševanje kakovosti in privlačnosti prostora zaradi umeščanja oglaševalskih panojev.
- 3** Konflikt med režimi varovanja kulturne in naravne dediščine ter razvojnimi težnjami.
- 4** Konflikt med doseganjem cilja trajnostne mobilnosti in zmanjševanja emisij ter povečanjem prehranske samooskrbe.

PROSTORSKA UČINKOVITOST

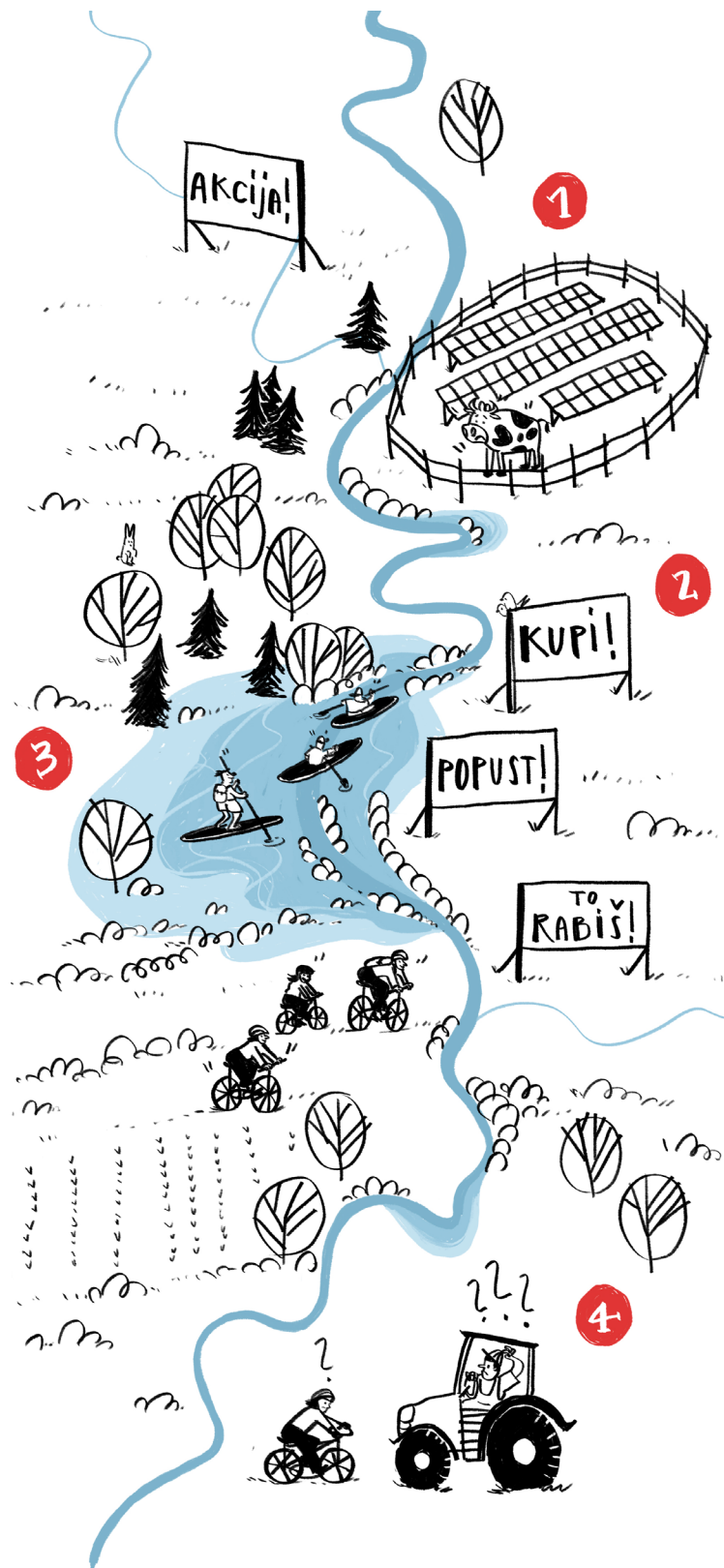
= učinkovita raba naravnih virov, razporeditev storitev in infrastrukture

PROSTORSKA KAKOVOST

= kakovost bivalnega in naravnega okolja, dostopnost do stanovanj in storitev

PROSTORSKA IDENTITETA

= ohranjanje naravnih in kulturnih prvin krajine

Kaj je TIA?

Presoja učinkov na prostor (ang. *Territorial Impact Assessment*, krajše TIA) je presoja, ki je nastala zaradi potrebe po celovitejši obravnavi prostora in bolj usmerjenem izvajanju prostorskih politik. Izhaja iz Evropske unije in njenih smernic za krepitev prostorske kohezije. V ta namen so v okviru programa ESPON (Evropska mreža za spremljanje prostorskega razvoja) spodbudili pripravo metodologij za izvedbo presoje prostorskih učinkov, ki **omogoča celovito oceno družbenih, gospodarskih, okoljsko-prostorskih in tudi upravljavskih učinkov**. Dodatno pokaže razliko v potencialnih učinkih na različnih območjih, kar predstavlja »prostorsko dimenzijo« predpisov v ocenjevanju.

V začetku izvajanja presoje je bil poudarek na kvantitativnih modelih, sledile pa so študije, namenjene razvoju kvalitativnih modelov, ki naj bi bili prijaznejši za uporabnika. Danes presoje prostorskih učinkov izvajajo zlasti **na ravni Evropske unije**; pripravljene so usmeritve za izvajanje, priročniki in podporno orodje (ESPON TIA orodje, več: <https://www.espon.eu/tools-maps/espon-tia-tool>), ki uradnikom nudijo navodila za ravnanje. Nekatere države, kot je Estonija, **prostorske vidike tudi presojujejo v okviru presoje učinkov predpisov** (ang. *Regulatory Impact Assessment*) in **presoje trajnosti** (ang. *Sustainability Assessment*; Velika Britanija in Švica) ali pa **izvajajo prostorsko presojo po potrebi**, npr. Nizozemska. V Sloveniji je bilo do zdaj izvedenih več raziskovalnih projektov. Eden je bil namenjen pripravi spletnega orodja v pomoč izvedbi TIE in drugi za presojo potencialnih učinkov izbranih direktiv na slovenske regije. V vsakdanjo prakso priprave predpisov postopek še ni vključen.

Priložnost za aktivnejšo izvedbo presoj učinkov predpisov in politik na prostor predstavlja **projekt e-Predpisi**, s katerim Ministrstvo za javno upravo posodablja obstoječo presojo učinkov predpisov na različna družbena področja in priročnik za ocenjevalce. Prav tako je v pripravi **digitalna aplikacija**, ki bo poenostavila in digitalizirala postopek priprave predpisov in predstavlja tudi priložnost za uveljavitev presoje učinkov na prostor. Več: www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/e-predpisi/.

1

UGOTAVLJANJE POTREBE po presoji prostorskih učinkov

- pregled vsebine predpisa/politike
- izpolnitev kontrolnega seznama

2

DOLOČANJE VSEBINE IN OBSEGA izvedbe presoje

- opis in določitev ukrepov
- izbor prostorske enote
- opredelitev ciljev prostorskega razvoja

3a

OCENJEVANJE: osnovna presoja

učinek celotnega predpisa/politike na kriterije v izbrani prostorski enoti (država, regija, občina, izbrano območje)

3b

OCENJEVANJE: podrobnejša presoja

učinek posameznih ukrepov predpisa/politike na kriterije v večih prostorskih enotah (npr. vseh 12 regijah)

4

VREDNOTENJE

- identifikacija in opis učinkov predpisa/politike
- opis moči in smeri delovanja učinkov
- ovrednotenje prispevka k doseganju ciljev prostorske politike
- identifikacija konfliktnih ciljev/ukrepov

5

DOPOLNITEV PREDPISA/POLITIKE